

בשעה רבע לאחת עשרה נכנס הרב חזקוני למסיבת
ה'צאתכם לשלום' לר' זושא ואמר: 'אם כולם יישבו
במקומותיהם, הרבי ייכנס בעוד חמש דקות'

הרבי שאל: איפה זושא?

במהלך השנתיים האחרונות ישב סופרנו מספר רב של פעמים, עם החסיד, השליח, המחנך הרב זושא פויזנר ע"ה, שהלך לעולמו ביום שישי האחרון, לאחר שנענה לבקשת בני משפחתו כי יאות לתעד את זיכרונותיו, ידיעותיו, הרגשיו והמטען החסידי העשיר בו היה רוי • בעקבות פטירתו, שנגעה בליבותיהם של אלפי תלמידים, מכל קשת הגילאים, שכולם חשו ידידות ואהבה, הוא מביא השבוע נקודות מרכזיות מחייו של ר' זושא • השיחה המיוחדת של הרבי בהתוועדות 'צאתכם לשלום' לקראת נסיעתו של ר' זושא לשליחותו בארץ הקודש, ה'שבע ברכות' שיזם הרבי, ההתרפקות על דמותם של חסידי אמת, והתובנות החסידות, המקוריות, שאותן הנחיל כל חייו • סיפורו של חסיד אמת

שלום מגידמן

צילומים: שניאור שיף, שימי קוטנר, JEM

הרה"ח ר' זושא בשיחה
לכפר חב"ד, לפני
כשנתיים

בני ומספד

אנו מבכים מרה את פטירתו של האי גברא רבה, חסיד ועניו,
דגול מרבבה ורב פעלים בהפצת תורה וחסידות

טובה פלם

הרה"ח ר' זצ"ל

ומשגרים תנחומים למשפחה הכבודה - זוגתו הרבנית שתחי',
בני המשפחה כולה

ובנו ידידינו הדגול רב המעש הרב **שלומי שיחי'**
העומד לימין שלוחי חב"ד בעולם כולו במסירות אין קץ

בעל הנחמות ינחמם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים,
בהמשך דרכו ימצאו חיזוק ומזור ליגונם ויהיה מליץ טוב עבורם
ובלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים בבוא לציון גואל

מדאסים - ייעוץ רפואי בינלאומי והטסות רפואיות

השליח ר' זושא זוכה לעבור בפני המשלה, בכינוס השלוחים תש"א (על דש מעילו התג של הכינוס)

"גם אני עשיתי כך", סיפר ר' זושא. "כתבתי לרבי שאני מוסר את חינוך ילדיי אל הרבי - מה שהרבי רצה, עשה איתם, לא התערבתי"

כשעברה המשפחה לעיר פיטסבורג, בהוראת הרבי הרי"צ, למד ביישיבת אחי תמימים (בארה"ב תלמוד-תורה מכונה 'שיבה') שפעלה במקום, ובהיותו בן תשע, בשנת תש"ו, נשלח ליישיבת 'תומכי תמימים' בניו יורק, אשר שכנה ברחוב בדפורד, מרחק מספר רחובות מ-770. ר' זושא גדל בבית שבו הוקנו לו 'הנחות' חסידיות פשוטות. מינקות עוצב השתיל הרך בדרכה של חסידות אמת, ללא אומר ודברים שימשו עבורו הוריו דוגמה חיה של התמסרות,

ר' זושא, יחד עם חבריו השלוחים שנשלחו לארץ בשנת תש"ז, מעניק ספר תנאי לילדי הישיבה בלוד

"יכול להיות שצריכים ללכת קצת יותר מהר", אמר ר' זושא בקול רגוע בשיחת הטלפון בה בישר לי על המחלה הממארת שהתגלתה בגופו, בחדש תשרי תשפ"א.

עם ר' זושא - החסיד, השליח, המחנך הרב זושא פויזנר ע"ה - ישבתי במהלך השנתיים האחרונות מספר רב של פעמים, לאחר שניאות להיענות לבקשת בני משפחתו כי אתעד מפיו את זיכרונותיו, ידיעותיו, הרגשיו והמטען החסידי העשיר בו היה רוי.

במהלך אותן הזדמנויות, שהצטברו לכדי שעות ארוכות למדי, נהנית מחוויה שאין דומה לה. ר' זושא לקח אותך למסע חי בין דורות. לא היה זה רק מסע של ידיעות מרתקות, סיפורים עסיסיים, 'וארטים' יפים, אלא מסע חי ומוחשי בין עולמות, דמויות ענק, מקומות ותקופות. ר' זושא דיבק בשמועות והסיפורים שהנחיל, ולא רק משום שניחן בזיכרון טוב, כי אם מכיוון שהדברים התאחדו והתעצמו עמו, כמעט כאילו ראה אותם במו עיניו.

בעקבות פטירתו, שנגעה בליבותיהם של אלפי תלמידים, מכל קשת הגילאים, שכולם חשו ידידות ואהבה, ניסינו להעלות עלי כתב נקודות מרכזיות מחייו של ר' זושא, אם-כי מובן שמסגרת מצומצמת יחסית זו ניתנת לנגוע רק מעט מזעיר ועוד חזון למועד להמשיך ולהעלות את האוצר החסידי העשיר שהנחיל ר' זושא.

"מסרתי את חינוך ילדיי לרבי"

ר' זושא נולד בשיקגו שבארצות הברית בד' באדר תרצ"ו, להריו החסיד הרב שלום ולאמו מרת חיה (לבית צייטלין, אחותה הייתה רעיית החסיד הנודע הרב יחזקאל פייגין הי"ד).

(באשר לשמו, יש לציין שר' זושא סיפר שפעם, בהיותו ב'ישיבות' שאל אותו הרבי: 'דו האסט ניט קיין נאמען אין לשון הקודש?' [אין לך שם בלשון הקודש?]).

BUKHARIANCHAI CENTER

מוסדות החינוך אור אבנר
קווינס, ניו יורק

כוס תנחומין

ועד ההנהלה, הצוות, התלמידים והתלמידות ברשת מוסדות החינוך אור אבנר בקווינס, ניו יורק, מיסודו ובראשותו של נשיא הקונגרס העולמי של יהודי בוכרה מר לב לבייב - משגרים כוס של תנחומים כנים ולבביים לידי יקר ונכבד של רשת החינוך, ראשון לכל דבר שבקדושה ועסקן חרוץ ונמרץ למען מוסדותינו

הרב החסיד ר' שלומי פלס שי

וכל משפחת פלס הכבודה שיחיו

באבלם הגדול וביגונם עם פטירתו בחטף, והוא בשיא פעולותיו הברוכות, של האב היקר והחשוב, איש רב פעלים להרמת קרן התורה והחסידות, מגדולי וחשובי חסידי חב"ד, עושה דברו של הרבי מליובאוויטש בנאמנות ובמסירות אין קץ

הרב החסיד ר' טוביה ע"ה

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד ובהמשך המעשים הכבירים תנוחמו מן השמים

הרב זלמן זבולונב הרב לוי יצחק וולוביק הרב שמואל קוגן

שלוחי הרבי לעדה הבוכרית בקווינס

שלח את אחי ר' זלמן עם ר' מענדל בוימגרטן לאירופה, שאליה הגיעו כפי לפרוש אותם ולסייע להם. הם היו בני עשרים ואחת. כשחזרו מהשליחות, מיד שלח הרבי הר"צ את אחי לשליחות נוספת.

"ובכן, באותה תקופה נכנסנו - אני ואמי - ליחידות. אני זוכר את היחידות הזו היטב. אמי ואני עמדנו ממש מול הרבי, ואמי ביקשה מהרבי שיאפשר לזלמן להישאר שנה נוספת בשיבה. אף שמבחינה כלכלית הדבר קשה, אמרה אמי, אנחנו מוכנים לכך. אני זוכר שאמי דיברה בדמעות, שזלמן על פניה.

"הרבי הר"צ אמר, ואת דבריו הבנתי ואני זוכר: 'די וועלט זאגט - פריער לערנט מען, און נאָכדעם גייט מען אַרויס אין וועלט. און איך זאג - מ'גייט אַרויס אין וועלט און מען לערנט'.

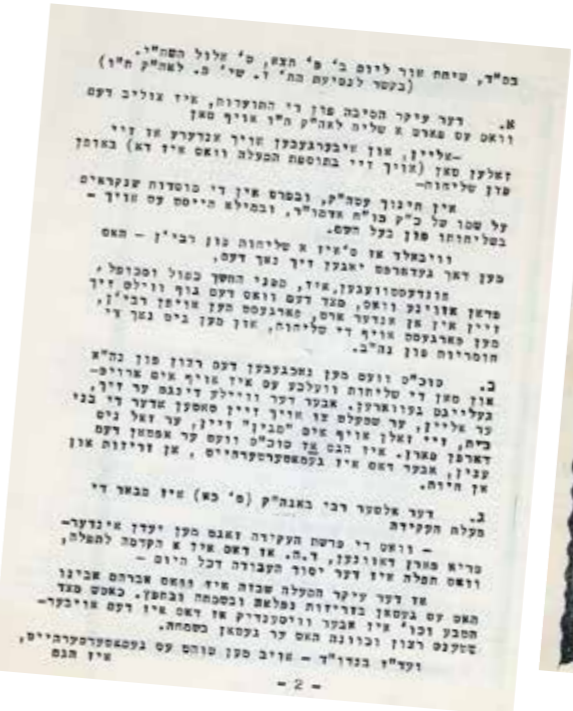
[העולם אומר - שקודם יש ללמוד, ולאחר מכן ניתן לצאת לעולם. ואני אומר - יוצאים החוצה לעולם ולומדים]. את המילים 'און איך זאג' - ואני אומר - אמר הרבי בהדגשה רבה. דמעותיה של אמי פסקו...

"הפעם השנייה שבה הבנתי את דברי הרבי, הייתה ביחידות שבה קרא לי הרבי הר"צ לעמוד לידו. מהשולחן יצא כמין מדף שעליו היה הרבי כותב. הרבי הורה לי להניח את ידי על המדף, הניח את ידו הק' מעל ידי, ואמר: 'דו וועסט האָבן אַ שטאַרקער/געזונטער' האָרץ' (יהיה לך לב חזק / בריא)). אינני זוכר אם הרבי אמר 'חזק' או 'בריא'."

"גש לעמוד"

ר' זושא נצר גם מספר זיכרונות מהרבי מהשנים שלפני הנשיאות. בראש ובראשונה סיפר: "אבי היה יושב עם הרבי שעות. פעם שאלתי את אבי על מה הם מדברים והוא השיב: 'אילו הייתי רוצה שתדע, הייתי קורא לך לשמוע...' הדבר היחיד ששמעתי מאוחר יותר היה שבשנת תש"ח או תש"ט שאל אבי את הרבי משהו בקשר להקמת המדינה, והרבי אמר שהם שומרים על יהודים."

באחת משנות השי"ן, לאחר 'הקפות' בליל שמחת תורה, ישב הילד זושא על ברכיו של אחד הבחורים, ר' שלום בער אייכהוון, והשתולל קצת. "הייתי ילד, השעה הייתה שתיים וחצי בלילה, והתנהגתי הייתה בהתאם לכך", סיפר. "ר' שלום בער אמר לי: 'תירגע כבר'. הרבי עבר באותה עת במקום, ואמר לו: 'אז אָ איד איז פריילאך, וואָס האָרט דאָס איר?' [כשיהודי שמח, מה אכפת לך?]. רגע אחר שנחקק בזיכרונו של ר' זושא היה מהזדמנות שבה יצא הרבי להתפלל עם הציבור. נראה שבתוך הז'אל' כבר היה מניין שעמד בעיצומה של התפילה, ועל כן המניין שהחל עתה התקיים בפרוזדור הקדמי של 770. הרבי פנה לאחד הבחורים, ר' יהושע וילנסקי ע"ה, ואמר לו: 'שייע, גיי צו צום עמוד' [שייע, גש לעמוד]. ר' זושא חזר על המילים בהטעמה, במנגינה ובטון שבהם נאמרו בפי הרבי. הן היו מתוקות לו והלכך

הקונטרס שהגיה הרבי שלוש פעמים, עם השיחה שנאמרה בהתוועדות המיוחדת והנדירה שהתקיימה לרגל צאתו של ר' זושא לשליחות. בראש השיחה נכתב: "בקשר לנסיעת ה'ת"ו. ש"פ. לאה"ק ת"ו"

"הרבי הר"צ קרא לי לעמוד לידו. מהשולחן יצא כמין מדף שעליו היה הרבי כותב. הרבי הורה לי להניח את ידי על המדף, הניח את ידו מעל ידי, ואמר: 'דו וועסט האָבן אַ שטאַרקער/געזונטער האָרץ'"

ואולם בהמשך זכה לראות את הרבי הקודם כמה וכמה פעמים. בשל הבעיה הרפואית בידו, היה עליו לבוא פעמים רבות לבדיקות וטיפולים בניו יורק. בכל אחת מהפעמים הללו נכנס עם אמו ליחידות' אצל הרבי הקודם. את אשר אירע ביחידות' הראשונה שבה היה, בשנת תש"ד, לא זכר ר' זושא, בשל גילו הצעיר באותם ימים, אך מאוחר יותר סיפרו לו על אשר אירע בה: "שפכתי את הדיו ששימש את הרבי הר"צ לכתיבה... אמי לא ידעה אנה להוליך את בושטה, אך הרבי הר"צ חיך והרגיע אותה". ר' זושא תיאר כיצד אף שבאותן שנים היה קשה מאוד להבין את דיבורו של הרבי הקודם, ועל כן היה אחד המזכירים עומד בתוך ה'חדר' בשעת היחידות' וחוזר על דברי הרבי, היו פעמים שבהן הבין את דברי הרבי בעצמו, בלי שזדקק שהמזכיר יחזור עליהם. ר' זושא זכר במדויק את מילותיו הק' של הרבי הר"צ ואת הטון שבו נאמרו עד יומו האחרון. "הפעם האחת", סיפר, "הייתה לאחר שהרבי

היה אחד הבחורים הללו, שהיו היסוד של 'תומכי תמימים' בכל רוסיה. "באופן כללי, 'המחזור' של אבי בשיבה בליובאוויטש, ילדי שנת תרס"ב, היה 'מחזור' מיוחד. למדו שם ר' יהודה עבער, ר' אברהם מאיאָערעך, ר' בריצין ש"ס טוב ואבי. כאשר נפגשו בארה"ב אבי וחבריו ר' בן-ציון, ר' אברהם ואחרים כעבור שנים ארוכות שבהן לא התראו, הם התחבכו ורקדו. אין לתאר את האהבה שהייתה ביניהם. "באחת השנים הראשונות לנשיאותו, מצב בריאותו של הרבי הר"צ לא היה כפי טוב. הרבי סיפר שאביו - הרבי הרש"ב - התגלה אליו ואמר שנגזרה עליו גזרה ועליו לשלוח שליח מיוחד למז"ב. השליח היה אבי". הייתה פעם אחת שבה הצליח ר' זושא לשמוע מאביו על עולמה של 'תומכי תמימים'. זה היה בתקופה מסוימת בבחרותו, כאשר ר' זושא חש שאינו לומד טוב די הצורך ועלה בדעתו לעבור ללמוד בשיבה אחרת, שאינה חב"דית. "אבי כמעט מעולם לא דיבר איתי", סיפר. "הוא פשוט היווה דוגמה חיה. אבל באותה עת נסענו יחד במונית אל תחנת הרכבת - נסיעה של כעשרים דקות - ובה דיבר איתי והסביר לי מהי 'תומכי תמימים'. אז התאחדתי והתעצמתי עם 'תומכי תמימים'."

"יהיה לך לב בריא"

בהיות ר' זושא ילד קט כבן שש, בחודש שבט תש"ב, ערך הרבי הר"צ את 'ביקור שיקגו' המפורסם. אמו הייתה מבשלת את הארוחות עבור הרבי, והוא ואחותו היו נוסעים במונית כדי להעביר לרבי את הארוחות. "עד אז", סיפר ר' זושא, "לא ראיתי את הרבי מעולם, ומובן שהשתוקקתי לראותו. כשהגענו לדירה, קיבל מאיתנו אחד המשמשים את הארוחות, והתחננתי אליו כי יאפשר לנו לפחות להציץ פנימה, אולם הוא לא אָפְּשָה. במשך שנים לא סלחתי לו על כך, אולם כעבור שנים הבנתי שגם אילו הייתי נכנס לא הייתי רואה את הרבי, כי הוא לא שהה בחדר החיצוני..."

ארגון ההצלה הלאומי

עד מתי?!

משפחת 'מגן דוד אדום', עובדיו ומתנדביו, כואבים את כאבו ומשתתפים בצערם ובאבלו הגדול והכבד של ידיד יקר ונכבד, הפועל ללא לאות לרווחתם, בטחונם ובריאותם של שלוחי חב"ד ברחבי תבל ומשפחותיהם

שלו ימי פלם שי

וכל המשפחה החשובה שיחיו

עם פטירתו של אביו, החסיד המקושר בלב ונפש לרבי ולתורתו ולדרכו

טוביה פלם ע"ה

ושולחים אנו תנחומים כנים מעומק הלב - בעל הנחמות ינחמכם בנחמה בכפליים ורק טוב וחסד ירדפוכם כל הימים

ובהמשך העשייה הגדולה והמבורכת תמצאו מזור וחיזוק

אלי בין - מנהל כללי

ה' תשרי תשמ"ה. ר' זושא מקבל מידו הק' של הרבי מטבע ביציאה מ"770 JEM | 213431

"הייתי ילד, השעה הייתה שתיים וחצי בלילה, והתנהגותי היא אמר לי: 'תירגע כבר'. הרבי עבר באותה עת במקום, ואמר לי: כשיהודי שמח, מה אכפת לך?!"

צופרדין, איך בין מציע יעצט אויכעט? [החופה שלי התקיימה תחת כיפת השמיים ואני מרוצה לחלוטין, אני מציע עכשיו גם כן]. וכך הוזה, אף שמשפחת גיטתי הייתה 'קית' ובחוף שרר קור עז".
"הסדר ב'770 היה שהיו הולכים בליל שמחת תורה ל'תהלוכה' - לשמח יהודים בבתי כנסיות מרוחקים. כמדומני שזה היה בשנת תשי"ב. המקום שאליו צעדתי היה המרוחק ביותר - מרחק שעה וחצי של הליכה - באיסט ניו יורק.
"בבוקר שמיני עצרת קמתי מאוחר, לאחר שבלילה הקודם התוועדו, ובשל השעה המאוחרת לא הספקתי ללכת למקוה. אחר כך צריכים ללכת ל'תהלוכה', ובחזור צריכים להיכנס להתוועדות. להיכנס להתוועדות בלי מקוה זה לא נעים...
"הגעתי אל המקוה בסביבות השעה שתיים עשרה בלילה, והמקוה, שחומם היטב כדי שכאשר יטבלו בו בבוקר הוא עדיין יהיה חם, היה רותח עד מאוד, כך שהכניסה אליו ארכה לי זמן רב.
"התלבשתי, יצאתי החוצה, ובחוף פגשתי את אבי. 'איפה היית?!' גער בי. 'הייתי במקוה', אמרתי, אבל הוא מיד אמר בקול: 'מה מקוה? הרבי מחכה לך. הרבי מחפש אותך!'
"הרבי היה מחכה מדי שנה עד שאחרון הצועדים ל'תהלוכה' ישוב ל-770. באותו לילה אני הייתי האחרון שהתעכב מלבוא להתוועדות והרבי שאל: 'אָוואו איז זושא?' [היכן זושא?]. לאור זאת הלך אבי לחפש אותי.
"כשהגעתי ל-770, הועברתי מעל ראשי האנשים עד שהגעתי לפני הרבי. הרבי נתן לי להגיד לחיים... בשנת תשי"ד השתתף ר' זושא במעשה קונדס בספריית הישיבה בבדפורד, עם עוד מספר בחורים. הרבי הורה להם ללמוד ל'תיקון' את מסכת תענית. "באחד מלילות שבת ישבתי עם ר' קהת וייס ולמדנו את הגמרא ב'זאל' המכונה היום 'למעלה'. אנו יושבים ולומדים, ולפתע - בחמישה לשלוש לפנות בוקר הרבי יוצא מחדרו, נכנס אל ה'זאל' ושואל אותנו: 'איר האָט ניט וואו צו שלאפן?' [אין לכם היכן לישון?]. הרבי הוסיף: 'די התמדה האָט אייך אָנגעפאָסט?' [ההתמדה 'תפסה' אתכם?]. 'שינה בשבת תענוג!'. הרבי הסתובב ואמר: 'דער אויבערשטער זאָל אָפּ היטן' [שה' ישמרנו]. "הופתענו מכך שהרבי יוצא בשעה כזו מחדרו, והסתקרנו לדעת אם כך מתרחש באורח קבע. בשבת הבאה נכנסנו ל'חדר שני' של ה'זאל',

נחקקו בזיכרוננו. והיה זיכרון נוסף מאותן שנים שר' זושא אהב לספר עליו, אשר אירע בימי הסוכות של שנת תשי"ז. "לנו, הבחורים", סיפר, "לא היו לולב ואתרוג משלנו, והיינו מברכים על לולביהם של אחרים. בבוקר חג הסוכות נכנסנו - שלושה או ארבעה בחורים - לסוכת 770. הרבי ישב בה ולמד מספר (אינני יודע איזה ספר זה היה). לידו היו מונחים הלולב והאתרוג, תרמוס וכוס. ניגשנו אליו וביקשנו את רשותו לברך על הלולב והאתרוג שלו, והרבי החווה בידו בתנועה המאשרת לברך. אחד מהבחורים, 'בחוכמתו כי רבה', החליט לבדוק את כשרותו של הלולב, ואף הגיע למסקנה כי משהו לא בסדר בו. אני זוכר את זה כאילו אירע זה עתה. הרבי אפילו לא הרים עיניו לעבר אותו בחור, ואמר: 'אויב דיר געפעלט נישט, דאָרפּסט נישט בענטשען' [אם לא מוצא חן בעיניך, אל תברך]..."

"הרבי מחפש אותך"

זיכרונות עשירים נשא ר' זושא מתקופת השנה שבין יו"ד שבט תשי"ז ליו"ד שבט תשי"א, אותם הבאנו בראיון שפורסם עמו ב'כפר חב"ד' שיצא לרגל יו"ד שבט תשי"פ.
בל' בשבט תשי"א, עשרים יום בלבד אחר קבלת הנשיאות בגלוי, נישא אחיו של ר' זושא, יבלחטו"א ר' לייבל שי, חתונתו הייתה הראשונה מאז יו"ד שבט תשי"ז שבה סידר הרבי קידושין, שכן בשנת האבלות לא השתתף בחתונות. ר' זושא זכר את מאורעות החתונה היטב. בין זיכרונותיו סיפר את העובדה הבאה: "באותה תקופה נהגו להעמיד את החופות בתוך הבתים. גם בחתונת אחי התכוונו לעשות כן, אבל הרבי אמר: 'מיינן חופה איז געווען תחת כיפת השמיים און איך בין אינגאנצן

בת זכיה

את פטירת רעייתו, לפני כשנתיים וחצי, לקח ר' זושא לליבו. הוא ייקר אותה ובטח בכך שהיא נמצאת עם הרבי. "פעם אמר לי הרבי ב'יחידות', שאליה נכנסתי עימה: 'דו האָסט אישה כשרה, זי איז עושה רצון בעלה' [יש לך אישה כשרה, היא עושה רצון בעלה]". על רעייתו סבלה ייסורים רבים. ר' זושא בכה כשדיבר על כך וסיפר את הסיפור הבא: "היה חסיד שנקרא ר' שלום הלל'ס. שמו המלא היה ר' שלום הומינג, הוא היה תלמיד קרוב של רבי הלל מפאריזש, עובדה שמתבטאת גם בכינויו. "פעם הביא ר' שלום לרבי הלל משלוח מנות. רבי הלל שאל אותו: 'וואָס ווילסטו? וואָס ווילסטו? [מה ברצונך? מה ברצונך?] עמי במחיצתי? - והוא הבטיח לו לזכות להיות בגן עדן עמי במחיצתי'. "בסוף ימיו סבל ר' שלום מפצעים מוגלתיים. הוא היה מרותק למיטה, והפצעים היו נוראים כל כך שכרעי המיטה הוצבו בתוך

נטפיי נחמה

שולחים אנו את תנחומינו לכבוד ידידנו היקר, העומד לימין השלוחים ומוסדות חב"ד ברחבי תבל, עמוד התווך של מרכז הביטחון של חב"ד ליובאוויטש ומצודתו פרוסה בפעולות לביטחון בתי חב"ד והמוסדות בעולם כולו

העסקן החסידי המסור

שלמה חיים פלם הי"ו

על פטירת אביו היקר באדם, חסיד ורב חסד, דגול ורב פעלים שזכה להביא את דבר התורה והחסידות לאלפים ורבבות בארץ ובעולם

טוביה פלם ע"ה

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, הקב"ה ישלח נחמה ומרפא לכל המשפחה הנכבדה, ובהמשך הפעולות הרבות לטובתם ורווחתם הגשמית והרוחנית של השלוחים שיחיו תמצאו נוחם, ובקרוב ממש יקויים היעוד הקיצו ורננו שוכני עפר, בביאת משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלמה

מוישי פליישמן, מנהל

צוות אוקראינה
צוות אמריקה הלטינית
צוות אירופה
צוות מזרח

משפיע ומחנך. ר' זושא מתועד

מתועד ב-770 בכפר חב"ד

"בתום הסדר אמר הרבי ש'התלמידים של הרב מענטליק ירדו למטה, ירדנו למטה והרבי הורה לרקוד. הרב מענטליק החל לרקוד. לראות את הרב מענטליק רוקד זה היה..."

לא הוצרך להרים את ראשו לעבר הרב מענטליק - שעמד מאחוריו - כדי לסמן לו למזוג, הוא הרגיש תמיד מתי הרבי חפץ בכך וניגש למזוג מעצמו. בפיו של ר' זושא הייתה שגורה החלוקה בין 'ידידי בית הרב' - המחפשים את טובתו של הרבי כפי הנראה לעיניהם, לעומת חסידים - ה'בטלים' אל הרבי בתכלית ומצייתים לדבריו. גם הראשונים קשורים עם הרבי בכל מאודם, אוהבים אותו ומסורים אליו, אך הם 'ידידים', הם אינם חסידים. הרב מענטליק, הסביר ר' זושא, היה מן הסוג השני. ברצותו להמחיש את החלוקה הזו, סיפר ר' זושא על המקרה הבא: בכ' מנחם אב תשי"ג, שבו מלאו תשע שנים להסתלקותו של הרה"ק רבי לוי יצחק ז"ע, אביו של הרבי, ביקר ב'770 הרב אהרן יעקב דיסקין ע"ה, אשר היה בצילו של רבי לוי יצחק בימי גלותו בקזחסטאן, ועוד קודם לכן ישב באותו בית מאסר שבו ישב רבי לוי יצחק בחרקוב.

בשעת ההתוועדות פנה הרבי אל הרב דיסקין ואמר: "דרעצילט וואָס הייסט זיצן אין טורם אין רוסלאַנד" [תספרו מה הפירוש לשבת במאסר ברוסיה]. הרב דיסקין, שהיה בעל פה מפיק מרגליות, החל לספר ולתאר את מסירות נפשו של רבי לוי יצחק, אך הקהל הסה אותו מתוך דאגה שדבריו יעצרו את הרבי. "אני מתאר לעצמי שהרב מענטליק לא היה בין אלה שאמרו 'ששש...' כאשר הרב דיסקין החל בסיפור לבקשת הרבי", אמר ר' זושא.

(כשהרב דיסקין התיישב - המשיך ר' זושא לספר - אמר לו הרבי: "זאָגט לחיים" [אמרו 'לחיים']). הרב דיסקין הגיב: "איך האָב שוין געמאַכט לחיים" [כבר עשיתי לחיים] והרבי התבטא: "דער אויבעשטער מאַכט לחיים, מיר זאָגן לחיים" [הקב"ה עושה

מענטליק החל לרקוד. לראות את הרב מענטליק רוקד זה היה... הרבי הביט על הריקוד בעודו יורד במדרגות, הכניס את מפתח החדר לחור המנעול, סובב אותו, וברגלו הק' דחף את הדלת". מילים נוספות של הרבי שהיו מתוקות ויקרות לר' זושא, שמע מכלי שני: "היה יהודי אוסטרי שהתגורר במונטריאול ושימש 'מלמד'. הוא נכנס ל'יחידות' והרבי אמר שיש להסביר לילדים את גדלותו של הקב"ה. הוא שאל את הרבי איך אפשר להסביר את גדלותו של הקב"ה לילדים בני תשע, והרבי אמר לו: 'אויב דער אויבערשטער האָט געקענט מצטמצם זיין אז מיר זאָלן עם קענען פאַרשטיין, קען ער מצטמצם זיין נאָך אַ ביסעלע אז די קינדער זאָלן פאַרשטיין' [אם הקב"ה היה יכול להצטמצם כך שאנו נוכל להבין, הוא יכול להצטמצם עוד קצת כך שהילדים יוכלו להבין]..."

בין 'ידידים' ל'חסידים'

ר' זושא בורך בנפש עמוקה, בלב מרגיש ובחושים דקים. הוא נמשך לדמויותיהם ואורחותיהם של חסידים אמת שבהם פגש, פקח את עיניו לרווחה ועקב אחר הנהגותיהם ותנועותיהם, וכרה את אוזניו היטב להאזין לדבריהם ולקלוט את הלך רוחם, את האמת האלוהית המנשבת ממה שאמר, וגם ממה שלא אמר...

אישיות שאותה העריך ר' זושא הייתה זו של ראש הישיבה ב'770 הגה"ח הרב מרדכי מענטליק ע"ה. "הוא היה דמות. זו דמות! זה יהודי חסיד. למדתי אצלו במשך שנתיים ונדבקתי אליו". הרב מענטליק שימש כשר המשקים' בהתוועדותיו של הרבי, אשר היה מוזג לכוסו של הרבי. "הרבי מעולם

ובחמישה שלוש שמענו שדלת חדרו של הרבי נפתחה. עצרנו את נשימתנו... כדי שהנשימות לא יישמעו. שמענו את הרבי פוסע בערך עד אמצע ה'זאל', ממתין שניות ספורות, ואז מסתובב ויוצא החוצה".

באותה שנה שברה הרבנית הצדקנית מרת חיה מושקא את רגלה. "מדי לילה ראינו שהרבי נוסע לבית הרפואה. באותן שנים טרם היה רכב קבוע שהסיע את הרבי, והרבי צעד מדי יום מביתו ל'770 ובחורה - ברגל. לבית הרפואה נסע הרבי ב'סאבווי'. ראינו שהרבי יורד אל התחנה".

את תשומת ליבו הרגיש של ר' זושא לכדו תנועות של הרבי ודברים שאמר. כאשר חלק את הזיכרונות הללו עם אחרים, דימה את התנועה או חזר על המילים של הרבי בדיוק ובחיות. חווה אותם מחדש. הוא חזר בהטעמה ובטון שבהם אמר הרבי בשמחת תורה: "לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החודש הזה לכם', ומה טעם פתח ב'בראשית?' משום: כ"ח מע"שיו, ה'גיד, ל'עמו". ר' זושא התרפק על המילים הללו, מילותיו של רש"י על הפסוק הראשון בתורה, שכשנשמעו מהרבי חדרו לעצמות והיו מוחשיות, חיות ונצחיות. "לא ידענו להעריך מה שהיה. לא ידענו".

כך סיפר על זיכרון נוסף משנת תשי"ד: "בליל פסח, כשסיימתי את ה'סדר', הגעתי לדירת הרבי הריי"צ, שבה ערך הרבי את הסדר. בתום הסדר אמר הרבי ש'התלמידים של הרב מענטליק ירדו למטה, ירדנו למטה והרבי הורה לרקוד. הרב

"צריך להיות בריא"

בשנים תשט"ו ותשט"ז למד ר' זושא בישיבה במונטריאל. מונטריאל החסידית זכתה ליהנות מנכחותן והשפעתן של דמויות חסידיות מובהקות, שהותירו חותם בנפשו של ר' זושא וחרטו בה חריטה עמוקה.

ר' זושא היה מדבר בערגה רבה על משפיע הישיבה במונטריאל, הגה"ח הרב מנחם זאב גרינגלאס ע"ה. עם הרב גרינגלאס היה ר' זושא 'מבלה' שעות ארוכות, יחד היו מטיילים ב'פארק אווניו' ור' זושא היה שומע ממנו סיפורים ועובדות, רעיונות ואמרות, שחדרו למוחו ועוררו את רגשותיו.

חסיד נוסף שבו דבק ר' זושא היה ר' יהושע העשיל צייטלין. בין הסיפורים שסיפר ר' זושא בשמו היה אחד ש'תפס' אותו במיוחד: "בשנת תשי"י היו בחורים שלמדו שחיטה באירלנד, והרב זלמן שמעון דבורקין היה משגיח עליהם. היה לו חדר מיוחד, ולאחר שהגיעה הבשורה על הסתלקות הרבי הקודם, ביו"ד שבט, הוא נשאר בחדרו כל הזמן ולא יצא. פעם פתח ר' העשיל את החדר מתוך סקרנות לדעת מה ר' זלמן שמעון עושה, וראה שהוא יושב ובוכה. ביו"ד שבט היו חסידים שפרצו בבכי תמרורים שנשמע בקולי קולות, ואולם ר' זלמן שמעון הסתגר בחדרו ובשקט, בלי להראות לאיש דבר, ישב ובכה".

בתקופת לימודיו במונטריאל נכנס פעם ר' זושא ל'יחידות' ובה אמר לו הרבי: "מ'דארף עסן, מ'דארף שלאפן, מ'דארף זיין געזונט" [צריך לאכול, צריך לישון, צריך להיות בריא]. "זה היה", סיפר ר' זושא, "לאחר שהרב גרינגלאס חשב משום מה שאיני אוכל, שכן הזדדתי באכילתי ושבת די מהר מהבית שבו אכלנו. הוא דיווח על כך לרבי, ולאחר מכן אמר לי הרבי מה שאמר".

הרב גרינגלאס הוא גם מי שהודות לו זכה ר' זושא לנסוע אל הרבי לרגל היום הבהיר י"ב תמוז תשט"ז ובעקבות כך להימנות עם קבוצת השלוחים ששלח הרבי לארץ הקודש לאחר הפיגוע בבית הספר למלאכה בכפר חב"ד.

"לרגל י"ב תמוז", סיפר ר' זושא, "קיבל אחד מהבחורים בישיבה רשות לנסוע אל הרבי, ואילו לי לא הייתה רשות. אותו בחור המתין לוויזה שתאפשר לו להיכנס לארה"ב, אך זו בוששה מלהגיע. מכיוון שאני דיברתי אנגלית, ביקש ממני הבחור שאטלפן אל הקונסוליה לברר אם הוויזה הגיעה.

"י"ב תמוז חל ביום חמישי. באותו ערב התקיימה ההתוועדות של הרבי. לאותו בחור היה מקום בטיסה שתעשה את דרכה לנוי יורק באותו יום, אך הוויזה טרם הגיעה".

ר' זושא החליט לגשת אל הרב גרינגלאס ולבקש את רשותו לנסוע אל הרבי. היה לו גם נימוק: 'התפנה בטיסה מקום', אמר לרב גרינגלאס, 'אם אני לא אסע בו, ישב בו גוי. מה אם כן עדיף?'

הרב גרינגלאס הקשיב לבקשתו ושאל: 'מה יצא לי מזה?'. ר' זושא השיב בחיוך: 'גן עדן העליון, גן עדן התחתון', אך הרב גרינגלאס אמר שהוא חפץ בדבר מה מהותי. כשר' זושא אמר שיקבל עליו מה שהרב גרינגלאס יורה, אמר הרב גרינגלאס כי

ר' זושא ע"ה

ייתן את רשותו לנסוע אם ר' זושא ידע בעל-פה את 'המשך' תרצ"ה, שנלמד באותה עת בישיבה. ר' זושא נענה לתנאי של הרב גרינגלאס, אך הוסיף: 'אבל אין לי כסף...'

ללא אומר ודברים מסר הרב גרינגלאס לידיו את מלוא הסכום הנדרש לנסיעה. "אבל אתה חוזר ביום ראשון!" הבהיר הרב גרינגלאס. ר' זושא הגיב בחיוב, אולם לא שב עוד למונטריאל.

"הפלא היה", סיפר ר' זושא, "שהרב גרינגלאס התנשק אותי. התעדתתי לנסוע בסך הכל ליומיים, אבל הוא נפרד ממני בנשיקה".

ואכן, למרעם זו הייתה פרדה. בהגיעו לנוי יורק גילה ר' זושא כי ב-770 שוררת תכונה לקראת צאתה של קבוצת בחורים ששולח הרבי כשלוחים לארץ הקודש, לחזק ולעורר את אנ"ש ואת הציבור כולו לאחר האסון שאירע ב'בית הספר למלאכה' בכפר חב"ד, כאשר מחבלים בני בלייעל ביצעו פיגוע ורצחו חמישה. זו הייתה ההזדמנות הראשונה מסוגה שבה שלח הרבי קבוצת שלוחים כזו, והכול נכוננו לנסיעתם.

אביו של ר' זושא שאל את הרבי אם גם בנו זושא נמנה עם הנוסעים, ותגובת הרבי הייתה: יש

"כיסים גדולים"

ר' זושא חווה חסידים אמת שמעולם לא ראה. הוא יכול היה לעצום את עיניו ולראותם בעיני רוחו, לדעת איך נראו, כיצד נשמעו, לתאר את אופיים ואת הלך מחשבתם, להכיר את ייחודם כחסידים.

די היה בהעלאת שמם של חסידים כר' חאטשע פייגין, ר' בערל 'קארניצער', ר' יהושע אייזיק בארון, ר' יהודה עבער ור' ברוך 'פולישער' ודמעות הציפו את עיניו של ר' זושא. על מי מהם שלא הותירו צאצאים, היה אומר קדיש ביום היארצייט שלהם. הוא חשב עליהם, חי אותם, התגעגע אליהם והתחיל את חייהם גם הלאה.

בפיו של ר' זושא היה שגורה אמרתו של ר' ברוך 'פולישער' (פרידמן), שסיפר שבהגיעו ללמוד בישיבה בלויבאוויטש שמע כל מיני דברים שלא הבין על בוריים, אך היו לו 'ג' גרויסע קעשענעס' - כיסים גדולים - שאליהם הכניס את כל ששמע, ולאחר שלמד והבין - הוציאם מהכיס והבינם לעומק.

גם ר' זושא אסף ב'כיסיו' סיפורים מלאי משמעות ואמרות עמוקות של חסידים מכל הדורות, שביטאו דעת, פיקחות חסידית ורגש אלוקי.

על אהבת הקדומים של ר' זושא והחיים המתמידים עם החסידים הראשונים סיפר ר' זושא את הסיפור הבא: "כחמישים שנה לאחר פטירת ה'באר היטב', היה רב שרצה לפסוק הלכה באופן

לדרכון? ביום ראשון כבר התבשר ר' זושא כי הוא מן הנוסעים.

"בטח ימים אלו תהי' חתונת האברך הנעלה הרב זוסיא שי' פאזנער, ומהנכון אשר כיון שהי' שליח מכאן בהנוגע לעניני הרשת ביחוד, אשר הרשת תערוך 'שבע ברכות'"

בשונה מחבריו השלוחים, שלאחר כמעט חודש ימים שבו סבבו בכל הארץ ו'כבשוה' באורו של הרבי שבו לנוי יורק, ר' זושא נשאר בארץ הקודש, לאור מברק שקיבל מהרבי.

בימי החורף של שנת תשי"ז למד ר' זושא בישיבת 'אחי תמימים' בראשון לציון, בראשות המשפיע הגה"ח ר' שאול ברוק ע"ה.

שלושה חודשים בלבד היה ר' זושא בצילו של ר' שואל ברוק, אך המטען שקיבל אצלו נשאר עימו כל חייו. דמותו של ר' שואל נחקקה במעמקי נפשו, האמרות והמעשיות ששמע מפיו היו יקרות לו כפנינים והוא חי עימיהן כל חייו. "אם שמעתי משהו מר' שואל ולאחר מכן שמעתי או ראיתי אחרת", התבטא ר' זושא, "מה שמעתי מר' שואל - זו הגירסא הנכונה בעבורי".

ר' זושא החשיב עצמו ל'מקבל' של ר' שואל, על אף הזמן המועט יחסית שבו היה במחיצתו. "דמותו קסמה לי. לא הפסקתי להסתכל עליו, לראות איך הוא אומר משניות כל הזמן. כשהבחורים הצעירים היו שואלים אותו שאלה הוא היה משיב להם, אבל לפני ואחרי זה - כל העת רחשו שפתיו משניות. בלתי אפשרי היה שלא להביט עליו".

בתום שלושת החודשים שבהם שהה בישיבת 'אחי תמימים', עבר ר' זושא לשמש מדיך בישיבת 'תומכי תמימים' בלוד.

תלמיד של ר' חיים שאול

בשונה מחבריו השלוחים, שלאחר כמעט חודש ימים שבו סבבו בכל הארץ ו'כבשוה' באורו של הרבי שבו לנוי יורק, ר' זושא נשאר בארץ הקודש, לאור מברק שקיבל מהרבי.

בימי החורף של שנת תשי"ז למד ר' זושא בישיבת 'אחי תמימים' בראשון לציון, בראשות המשפיע הגה"ח ר' שאול ברוק ע"ה.

שלושה חודשים בלבד היה ר' זושא בצילו של ר' שואל ברוק, אך המטען שקיבל אצלו נשאר עימו כל חייו. דמותו של ר' שואל נחקקה במעמקי נפשו, האמרות והמעשיות ששמע מפיו היו יקרות לו כפנינים והוא חי עימיהן כל חייו. "אם שמעתי משהו מר' שואל ולאחר מכן שמעתי או ראיתי אחרת", התבטא ר' זושא, "מה שמעתי מר' שואל - זו הגירסא הנכונה בעבורי".

ר' זושא החשיב עצמו ל'מקבל' של ר' שואל, על אף הזמן המועט יחסית שבו היה במחיצתו. "דמותו קסמה לי. לא הפסקתי להסתכל עליו, לראות איך הוא אומר משניות כל הזמן. כשהבחורים הצעירים היו שואלים אותו שאלה הוא היה משיב להם, אבל לפני ואחרי זה - כל העת רחשו שפתיו משניות. בלתי אפשרי היה שלא להביט עליו".

בתום שלושת החודשים שבהם שהה בישיבת 'אחי תמימים', עבר ר' זושא לשמש מדיך בישיבת 'תומכי תמימים' בלוד.

ביום ראשון כבר התבשר ר' זושא כי הוא מן הנוסעים.

אגלי דמע

בלב כואב ודואב, בצער רב וביגון עמוק על האבידה הגדולה, משגרים אנו בזאת את תנחומינו מעומקא דליבא לכב' ידידינו היקר והנכבד, ידיד אמת של מוסדות הקהילה ובית חב"ד באיחוד האמירויות, שליח מסור ונאמן למשלח, שימיו ולילותיו קודש לטובתם הגשמית והרוחנית של כלל השלוחים ברחבי תבל

שלמה חיים פלם שיחי

הרה"ח הרה"ת הרב

עם פטירת אביו הדגול, החסיד רב הפעלים, לפיד של אש ההתקשרות האיתנה לרבי בדור השביעי, היוזם והעומד בראש מפעל "דבר מלכות", שהפיץ את המעיינות חוצה, ואת תורתו של הרבי בפרט, בצורה חסרת תקדים, אצל רבבות אלפי ישראל בכל רחבי תבל

הרה"ח הרה"ת הנעלה

טובה פלם ע"ה

תנחומינו הכנים לכל המשפחה הכבודה שיחיו, לרעייתו מרת **רבקה שתחי'**,

לידידינו בעל מרץ ורב פעלים ר' **יוסף יצחק** שיחי ולשאר הבנים והבנות, החתנים והכלות,

שלוחי הרבי ועוסקים במרץ בעניני הכלל במסירה ונתינה

המקום ינחם אתכם בנחמת ציון וירושלים, ובהמשך פועלו המבורך תנוחמו בכפליים, ומעתה אך טוב וחסד ימצאכם תמיד כל הימים, ובמהרה ננוחם כולנו בגאולה האמיתית והשלמה

הרב לוי שיחי' דוכמן - שליח הרבי ורב איחוד האמירויות

ועד הכשרות שע"י הרבנות הראשית לאיחוד האמירויות

חברי הקהילה היהודית באיחוד האמירויות

ישיבת תומכי תמימים המרכזית

לוד – כפר חב"ד

בני ומספד

בצער רב וביגון על האבדה הגדולה והקשה, מבכים אנו את פטירתו של כמ"ע האי גברא רבא, מראשוני השלוחים של הדור השביעי, משפיע ומחנך רב פעלים, חסיד דגול ומקושר לרבי בכל ליבו ונפשו, אשר במשך שנים רבות כיהן כמשפיע ומשגיח בישיבתנו הק' בלוד והעמיד תלמידים הרבה לתורת החסידות ודרכי החסידות, יראת שמים ומידות טובות, מתוך התקשרות לרבנו נשיאינו, בתוך שאר פעולותיו הרבות והחשובות במוסדות הישיבה ובשדה החינוך והעסקנות החב"דית בארה"ק, בעל מידות תרומיות ולא החזיק טובה לעצמו

זו שא פויזנר ע"ה

והננו שולחים את ניהומינו הכנים לבני המשפחה החשובה שיחיו, בניו ובנותיו ומשפחותיהם שיחיו, בהם בוגרי מוסדותינו

בנחמת ציון וירושלים ינוחמו, מעתה ועד עולם לא יוסיפו לדאבה ולא ידעו צעה, ובהמשך פעולותיו הברוכות ימצאו חיזוק ונוחם ואך טוב וחסד הנראה והנגלה יהיו מנת חלקם תמיד

ובמהרה יקויים היעוד הקיצו ורננו שוכני עפר והוא בתוכם בגאולה האמיתית והשלימה מיד ממש

בשם רבנו ותלמידיהונו

ההנהלה

היו הבחורים שעמדו בשורה השנייה. הייתי אומר להם: רוצים להסתכל על הרבי? תסתכלו, אבל אתם לא צריכים להראות את עצמכם בפניו. "גדלתי בבית 'די' חסידים", היה ר' זושא אומר, "אבל לא שמענו בבית לא את המושג 'התקשרות', לא את המושג 'שליחות' ולא את המושג 'מסירות נפש'. שמענו דבר אחד בלבד: תעשה מה שאתה צריך לעשות.

"מוטל עליך לעשות משהו שמכונה גם 'שליחות'? תעשה אותו. מוטל עליך לעשות משהו שרוך גם במה שמכונה 'מסירות נפש'? תעשה אותו. וכן הלאה. אל תבקש להגיע להישגים כלשהם, לענות על הגדרות כלשהן. פשוט תעשה מה שצריך. "כיוצא בזה: אל תבקש לאגור ידע, אל תבקש להיות מומחה למידע טריוויאלי, לצבור עוד קילומטרז' של ידע שתוכל להודיע 'אני יודע כך וכך, סיימתי כך וכך'. פשוט תעשה מה שצריך – תלמד חסידות 'אליבא דנפשיה', תנסה להתחבר לזה, להבין את זה, להיות קשור לזה. תתבונן. "אז – יהיה רגש, תהיה הבנה, והכל יהיה אמיתי יותר".

ר' זושא הנחיל רגש ורגישות כלפי הרבי. "כשהגיע היום הקשה ביותר – כ"ב שבט תשמ"ח – בכיתי. כשנסעתי ל'כינוס השלוחים' תשנ"ב, לאחר שידעתי שמחודש אלול רגליו הק' של הרבי כואבות מאוד עד שהעמידה קשה עליו מאוד, ועם זאת הרבי עומד שעות על גבי שעות ומחלק ומשפיע לחסידים, צעקתי: 'כואב לרבי לעמוד על הרגליים?! שאל אותי מישהו: אולי נפסיק לעבור ולקבל דולרים? אמרתי: אל תפסיק, אבל כשאתה מקבל דולר תגיד לרבי תודה... הוא אמר לי: אבל אני מתבייש. שאלתי: מהמחשבות-זרות אתה לא מתבייש, כשאתה רוצה לבקש מהרבי משהו אתה לא מתבייש".

הנה סיפור נאה נוסף המלמד על ה'הרגש' הבריאי שאפיין את ר' זושא: "זה היה במוצאי שמחת תורה תשל"ח", סיפר. "הייתי בארץ הקודש והגיעה אלינו הבשורה על התקף הלב שאירע בליל שמיני עצרת. ישבתי עם ידיד במשרד הישיבה בלוד ודנו אם צריך לכתוב עתה מכתבים לרבי או שבשל המצב הבריאותי יש להמתין. אני אמרתי שבהחלט צריך לכתוב, כי לקבל מכתבים מיהודים – זה רבי. בתוך שיחתנו צלצל הטלפון במשרד, התקשרו מה'מוזכירות' ומסרו שיש להמשיך לכתוב מכתבים. 'אָבער פּאַרשטייט זיך ניט שרייבן קיין נאַרשקייט' – אבל מובן שאין לכתוב על 'שטיוות'".

שתי שליחויות

בד' תמוז תשי"ח נישאה אחותו של ר' זושא – תבלח"א הרבנית בתיה – לרב גרשון מענדל גרליק ע"ה. ר' זושא נסע לארה"ב לרגל החתונה, אמו לא רצתה שיחזור ארצה, ומדי יום הוא הכניס אל הרבי פתק ובו שאל כיצד ינהג, אך לא קיבל מענה. ביום שלישי, ג' אלול תשי"ח, ביקש ממנו הרב חדקוב להיכנס למשרדו. הוא נכנס והרב חדקוב הורה לו להכין לעצמו מקום בטיסה שתצא ביום שני הקרוב ארצה.

הרב חדקוב מסר לר' זושא שתי שליחויות שאותן יבצע בארץ:

השליחות הראשונה הייתה לגשת ליהודי ששמו אסא פז, המתגורר ברחוב פרישמן 4 בתל אביב,

"טיפ טיפה רגש, הבנה". ר' זושא מתוועד עם תלמידי התמימים

"בהגיעו לליובאוויטש שמע כל מיני דברים שלא הבין על בוריים, אך היו לו כיסים גדולים שאליהם הכניס את כל ששמע, ולאחר שלמד והבין – הוציאם מהכיס והבינם לעומק"

אנו מנסים להחיל עליו. "אנו נמצאים בדור שיש לילדים ולבחורים המון ידע, נהג לומר. 'הכל נגיש, במחיר לחיצה הם מגיעים לכל מידע שהם רוצים, וגם אינפורמציה על הרבי ועל חסידות יש להם. ידע יש, אבל הבנה אין! זה חסר! היום לא צריכים מורים, ניתן ללמוד הכל דרך המחשב, אבל ה'סטירה' חסרה, ה'פליק' מהמורה נחוק".

"טיפ-טיפה רגש, הבנה, זה כל כך חסר. יודעים את המאמרים היטב, מכירים את השיחות באופן פנטסטי, עוסקים בהפצת היהדות הפלא ופלא, אבל חסידות לא לומדים, לא מבינים, לא מרגישים.

"הכל הופך להיות טכני, בלי עומק, בלי דעת. הרבי הופך להיות 'בחינה'. אני זוכר כיצד במוצאי השבת של ה'שבעה' לאחר הסתלקות הרבנית בכ"ב שבט, הרבי ישב מעט לאחר מעריב בבית הכנסת, והיו שעברו לעשות 'ניחום אבלים'. באותו זמן עמדו על ה'פירמידה' שבצד צפון בחורים והביטו על הרבי. זה היה מחריד, היה חסר רק שיתחילו לפצוח בניגון. אחד החסידים הגיע וצעק עליהם: 'הרבי יושב שבעה, זה לא מופע שעומדים לצפות בו'. אבל כשמאבדים את הרגש וההבנה, והכל מבוסס רק על ידע, כשצופים על הרבי ומשננים פרטי טריווייה עליו אבל לא מחוברים עם הרגש וההבנה, יכול להיווצר מצב כזה.

"אברך אחד נוהג לומר שכשהגיע ל-770 ידע תמיד מי הם 'ילדי זושא' – אותם שהיו אצלי. אלה

מסוים, אולם ה'באר היטב' פסק אחרת והוא פסק כמוהו, כנגד הבנתו האישית. באו אליו ושאלו: הלוא אתה יודע ללמוד טוב יותר מה'באר היטב', מדוע פסקת כמוהו? הוא השיב: פשוט מאוד, לפני חמישים שנה האווירה הייתה יותר זכה, יותר טהורה. ייתכן שאני יודע ללמוד טוב יותר, אבל הוא ראה טוב יותר".

הסביר ר' זושא: "ככל שהעולם מחשיך, פיזור הנפש גובר, לכן יש לחשוב בכל נושא מה ואיך היה פעם. לכן יש לדעת סיפורים על רביים ועל חסידים, ולחשוב ולהתבונן על כל סיפור, למצוא את המסר בו. וכשמוצאים את המסר – זה חודר יותר מכל דבר אחר. פעם היה בחור מעולה, 'משכיל' ו'עובד', שהרבי העביר לו את המסר הבא: 'עבודה' ו'השכלה' מגיעות עד ה'כוחות הגלויים', ואילו סיפורים מגיעים עד עצם הנפש".

כמו את נשואי הסיפורים, שאותם 'הכיר' ר' זושא והבין היטב הלהך נפשם, 'הכיר' גם את המספרים, ובעצם העובדה שהם בחרו לספר את הסיפורים הייתה לדידו משמעות רבה.

בו לסימאות

ר' זושא לא היה יכול לסבול תפיסה שטחית של עניינים עמוקים. הוא בו לסימאות, שלטים, כיתובים והכרזות וקרא והמחיש שוב ושוב לשים לב אל הנשמה, להבין שהדברים אינם כה פשוטים ושטחיים. הוא דיבר פעם בגנות אנשים שהפכו את חיובו של הרבי לסימאה, וסיפר את הסיפור הבא: "פעם, בשמחת תורה, כיבדו את אדמו"ר הזקן ב'אתה הראת'. אדמו"ר הזקן חיך, החסידים סברו שהוא מרוצה והוסיפו לכבדו בעוד ועוד פסוקים. לאחר ה'הקפות' שב לחדרו, התגלגל על הרצפה מספר שעות ובכה: 'איז מען מכבד...".

ר' זושא רצה להמחיש בכך שהבנתו ותפיסתו את הרבי הינה מוגבלת וחד-ממדית, ועלינו לכל הפחות להיות מודעים לכך. הוא דיבר בתסכול על הנהגים בדברים מסוימים 'כי ככה הרבי עשה', כביכול הם מבינים את משמעות 'עשייתו' של הרבי, ובכך שהם מחקים מוטיב חיצוני הם תופסים משהו.

ר' זושא ביקש להנחיל למחונכיו את ההבנה כי הרבי איננו מוגדר בהגדרות מתוך עולמנו, שאותן

ר' זושא (במרכז) בפגישה עם אישיות ציבורית יחד עם הרב שמואל חפר

"אני אוהב אותו, אנו נמשכים לאותם הדברים", התבטא ר' זושא על הרה"ח ר' יהושע מונדישיין ע"ה. שיחה לבבית בין שניהם בשמחת החונה

הוא סיפר ששמע מר' אפרים שפעם הרבי אמר לו: 'אני רוצה לדעת מה נעשה במשרד הזה בדיוק כאילו אני יושב בו'

היה צורך במנקה - ניקיטי. במשך שנתיים ניהלתי את בית הספר למלאכה בנחלת הר חב"ד, תקופה מסוימת ניהלתי את בית הספר למלאכה בכפר חב"ד. לאחר מכן הייתי המשגיח בישיבה, ובשלב מסוים הייתי משפיע באחת הכיתות".

כשר' זושא דיבר על הרב אפרים וולף, בא כוחו של הרבי בארץ הקודש, שלצידו עבד, ברקו ענינו. הוא סיפר ששמע מר' אפרים שפעם הרבי אמר לו: 'אני רוצה לדעת מה נעשה במשרד הזה בדיוק כאילו אני יושב בו', והעיקר, כמי שעבד במשרד במשך שנים רבות, שכן אכן נהג ר' אפרים.

"הביטול" שלו לרבי היה בלתי מצוי כלל. הוא היה חסיד", אמר ר' זושא. "מדי יום היה יוצא מכתב מפורט מר' אפרים לרבי, פעם, ר' חנוך גליצנשטיין, שהיה מזכיר הישיבה, כתב מכתב שיועד לרבי וכלל כמה שאלות בנושאים משמעותיים. ר' אפרים לקח את המכתב כדי לעיין בו בטרם יישלח לרבי, עלה לנוח בפנימייה, וכעבור חצי שעה שב ואמר לר' חנוך לשנות משהו במכתב, בנמקו: כששואלים את הרבי משהו, צריכים לסגנון באופן שיתן מרחב לענות כפי שהוא רוצה, ולא לדחוק את אפשרויות המענה.

"הרבי התבטא על ר' אפרים: 'א איד וואָס האָט משנה גיווען מידותיו הטבעיים, אַבער צו 'ופרצת' קומט דאָס ניט' [יהודי ששינה את מידותיו הטבעיים, אומנם לכדי 'ופרצת' זה לא מגיע]. עליו הרבי לא התבטא כך... הוא היה יהודי

שלא הודות למורים, אלא הודות לרבי שהאציל מברכותיו וכוחותיו על המוסד".

באחד הימים קיבל ר' זושא מכתב מהרבי שתוכנו היה שזמן רב לא התקבל ממנו מכתב, אך מתקבלות עליו ידיעות מהצד. באותו מכתב הורה הרבי לר' זושא להתחיל להתעניין בשידוכים.

בחדש תמוז תשי"ט ניגש ר' זושא אל ר' חנוך גליצנשטיין, שרעייתו תבלח"ט עסקה בשידוכים. היא הציעה לו את זוגתו לעתיד. לאחר מספר פגישות הם החליטו לבקש את הסכמת וברכת הרבי לשידוך, כתבו אליו, וכעבור כשבועיים התקבל מכתב ובו הרבי נותן את הסכמתו וברכתו.

בתקופה שבין השידוך לחתונה, נאמר לר' זושא ורעייתו לעתיד כי הם יוצאים לברוש, שבו התקיים בית ספר של ה'רשת', ובו ישמשו מורים. וכך, עוד בטרם החתונה נסעו ר' זושא וכלתו לברוש, בלי שיראו זה את זה כלל.

בח"י אלול תשי"ט התקיימה החתונה באולמי 'וגשל' בבני ברק. הגה"ח הרב שמריהו נחום שונוקין היה מסדר הקידושין, לאור בקשתו של ר' זושא שהיה לו קשר מיוחד עימו. הרב אפרים וולף הוא שארגן את החתונה ודאג לכל המצטרף. כשבועיים טרם החתונה כתב הרבי לרב **דוד חזנין** ע"ה, מנהל ה'רשת': **בטח ימים אלו תהי' חתונת האברך הנעלה הרב זוסיא שי' פאזנער, ומהנכון אשר כיון שה' שליח מכאן בהנוגע לעניני הרשת ביחוד, אשר הרשת תערוך 'שבע ברכות' ביום המתאים ובמקום המתאים (באם אפשרי במקום עבודתו בקדש בשנת הלימודים הבע"ל), ובאופן שגם ההתועדות תשמש תעמולה להכרחית חינוך על טהרת הקדש מואר בחום חסידות, ומוכן אשר הוצאות התועדות זו, תהי' על חשבון הכללי דמגבית המאוחדת, ובטח יבשר טוב גם בזה.**

ר' זושא סיפר שבימי עבודתו בבית הספר בברוש, חיפש עם מנהל בית הספר - ר' יהושפט אלפרט ע"ה - אחר מורה שתלמד בבית הספר. הגיעה אליהם הצעה למורה דתית, יראת שמיים ומוצלחת בעבודתה, אך בשל סיבות מפלגתיות ומגזריות הם התלבטו אם לקבלה.

הם חשבו לשלוח מכתב לרבי ובו ישאלו כיצד לנהוג, ואולם בדיוק באותה שעה הגיע לשם החסיד ר' אברהם פריז, שהיה ה'מפקח' של ה'רשת'. הם סיפרו לו על התלבטותם והוא הגיב בטון המיוחד לו: "איר זאָלט טאָן וואָס מ'דאַרף!". אתם תעשו מה שצריך! היא מורה טובה? - קחו אותה.

במחיצת ר' אפרים

לקראת תום שנת הלימודים תש"כ חלה ר' זושא בצהבת, ולא יכול היה לעבוד בבית הספר. באותה עת אמר לו הרב אפרים וולף שמעתה יעבוד במשרד הישיבה בלוד, וכך היה (לימים נודע לר' זושא כי זה היה בהוראה מלמעלה - הרבי כתב לר' אפרים כי יקבל את "האברך ז.פ." לעבודה במשרד הישיבה). בראש חודש תמוז תש"כ הגיעה משפחת פוינר ללוד, ור' זושא החל לעבוד במשרד הישיבה, תחת הנהלתו של הרב וולף.

מה עשיתי? - נשאל ר' זושא, והשיב: "מה לא עשיתי? מה שהיו צריכים, מה שר' אפרים אמר לי: עבדתי במשרד, כתבתי מכתבים באנגלית, אם מורה לא הגיע והיה דרוש ממלא מקום בכיתה - נכנסתי, אם מדרוך לא היה - הגעתי לפנימייה, אם

הסביר את חשיבותה של שליחות חינוכית, קישר אותה לפרשת השבוע ועורר באופן כללי על הצורך וההכרח לצאת בשליחות בתחום החינוך, ובפרט במוסדות הקרויים על שמו של הרבי הקודם".

בהתוועדות זו רצה הרבי להבהיר לאנ"ש בארץ כולם את גודל הזכות של החינוך ב'רשת אהלי יוסף יצחק', ואכן הייתה לכך השפעה עזה, כפי סיפר גיסו של ר' זושא, יבלח"ט השליח הרב אברהם שונוקין מתענק: "באלול תשי"ח שלח הרבי את (גיס לעתיד) הרב זושא פוינר שי' לארץ, כשתפקידו היה לחנך בבית ספר של ה'רשת'. עובדה זו בהחירה לנו והניחה בתודעתנו שהשליחות אותה מטיל ודורש הרבי היא בשדה החינוך. בימי הקיץ של תש"כ ארגן עבורו ר' אברהם דונין קורס מזורו בו קיבלנו איזשהם מושגים במקצועות אותם נדרשנו ללמוד, ובחודש אלול תש"כ התחלנו לחנך בבית הספר של ה'רשת' בקריתגת".

כבר למחרת ההתוועדות נכתבה השיחה בידי הרב ר' יואל כהן, הוגהה בידי הרבי, ויצאה לאור בקונטרס מיוחד בהוצאת 'מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א'. "טרם צאתי לשדה התעופה", סיפר ר' זושא, "ליוו אותי כולם ויחד רקדנו בחוג. בידי היה אחוז הקונטרס, ולפתע ניגש אלי ר' לייב גרונו ולקח אותו ממני. כעבור זמן קצר החזיר לי אותו..."

עם הגיעו ארצה סר לביתו של אסא פז, שאליו הטיל עליו הרב חדקוב לגשת ולמסור לו כסף, אלא שהוא לא היה בבית. ר' זושא המתין ובהגיעו ניגש אליו ואמר: 'הרבי מליובאוויטש הורה למסור לך שבע מאות לירות'. אסא הגיב שלא ביקש כל כסף, אך ר' זושא לא התבלבל ואמר: 'אדוני הנכבד, אינני יודע מי אתה, הרבי אמר לי לתת לך שבע מאות לירות', והתיר את הכסף בידי.

מאוחר יותר נודע לו כי למר פז היה קשר עם אחיו של הרב, רבי ישראל ארלי ליב, כאשר פורסם צילום מכתב מהירא"ל אל אמו הרבנית חנה נ"ע, ובו צוין בכתובת: 'דרך אסא פז'.

'שבע ברכות' בהוראת הרבי

בארץ קיבל ר' זושא מהרב אפרים וולף הוראה להגיע ללמד בבית הספר של ה'רשת' בתענק. כעבור זמן הועבר לבית הספר שבמעברת זרונגה.

"ההתנהלות המקצועית בבתי הספר הייתה טעונה שיפור", סיפר ר' זושא, "שרר ברדק. אבל מבתי הספר האלה יצאו ילדים יהודים, הם חוללו גדולות ונצורות בחיי הילדים ומשפחותיהם, ונראה

משמאל: ר' זושא נושא דברים בפאנל מיוחד שקיים 'ועד תלמידי התמימים' לפני כארבע שנים עם כל שנים-עשר השלוחים ששלח הרבי לארץ-הקודש בשנת תשט"ז. מימין: קבוצת השלוחים עם הגיעה ארצה (בשתי התמונות: ר' זושא הראשון משמאל)

לבל 'יפול הנופל'. והרב מענטליק התוועד על כך שה'מעקה' שיש לעשות כדי להצליח מול האתגרים שמציב העולם הוא ההתקשרות אל הרבי. בחור היוצא מהישיבה צריך לדעת שהוא שייך לרבי. אחרי הרב מענטליק דיבר ר' דוד רסקין.

"לאורך ההתוועדות הציץ הרב חדקוב לעיתים די תכופות ל'זאל' ובשעה רבע לאחת-עשרה נכנס ואמר: 'אם כולם ישבו במקומותיהם, הרבי ייכנס בעוד חמש דקות'.

"ואכן, הרבי נכנס אל ההתוועדות, שבשיאה נכחו אולי חמישה-עשר איש. הרבי התיישב בצד דרום, הבחורים עמדו בצד מזרח ואילו אני עמדתי בצד מערב. והנה, עם כניסתו הורה לי הרבי לשבת חסידים לא יושבים כשהרבי נמצא ונשארת לעמוד. הרבי אמר: 'ניטאָ קיין באַנק?' [אין ספסל?!]. לא הייתה לי ברירה ונשענתי על שולחן.

"את השיחה פתח הרבי באומרו: 'הסיבה העיקרית של התוועדות זו היא לרגל כך שנוסע שליח לארצנו הקדושה ת",ו, כדי לפעול - בעצמו, ולמסור לאחרים שגם הם יפעלו (ובתוספת המעלה שישנה) באופן של שליחות - בחינוך על טהרת הקודש, ובפרט במוסדות הנקראים על שמו של כ"ק מ"ח אדמו"ר, ובמילא, מובן מכך גם - בשליחותו של בעל השם.

'מכיוון שזו שליחות של הרבי - היה צריך להזדרז ולרדוף אחרי זה. עם זאת, מפני החושך כפול ומכופל, ישנם כאלה שבגלל שגופם חפץ להיות במקום אחר, שוכחים על הרבי, שוכחים על השליחות ומוותרים לחומריותה של הנפש הבהמית'.

"כשהרבי אמר זאת, חששתי שאמי כתבה משהו ולא ידעתי איפה להסתתרה, אולם הרבי מיד הבהיר: 'ניט אויף היינטיגן שליח רעדט זיך' [לא על השליח של היום מדובר].

"הברכות שבירך הרבי היו מיוחדות במינן. הרבי

ולמסור לידי שבע מאות לירות, שאותן יקבל בארץ הקודש מידי הרב דוד חזנין. השליחות השנייה הייתה לגשת לביתו של יהודי שהתגורר ברמת גן ולהודיע לו שימסור לידי הרב אפרים וולף סך של אלפיים לירות. יהודי זה היה חותנו של אברך חב"ד ש'עמד להינשא, והרבי התנה את סידור הקידושין בכך שהחותן ישתתף בהוצאות החתונה בסכום זה.

הרב חדקוב הוסיף ואמר לר' זושא שביום שישי ייכנס ל'יחידות'.

וכך אכן היה. בצהרי יום שישי זכה ר' זושא להיכנס לחדרו של הרבי. מה'יחידות' הזו אני זוכר דבר אחד, "סיפר, "חינוך, חינוך, חינוך. זה מה שהרבי דיבר".

באותם ימים הייתה 'רשת אהלי יוסף יצחק' - המוסד שיסד הרבי על שם חותנו ונועד להעניק חינוך כשר לילדים מבתים שאינם שומרי מצוות - בשיא התפתחותה. במעברות ובערי השדה נפתחו בתי ספר, החסידים עמלו קשה לגייס תלמידים מקרב העולים מארצות המזרח, וכך התקרבו אלפי נשמות לחיי תורה ומצוות ולמדו במוסדו של הרבי. אלא שהיה מחסור במורים שיוכרו מטעם משרד החינוך כמוסמכים ללמד במוסדות אלה. הרבי קרא ועורר את החסידים בארץ להצטרף ל'רשת' והתייחס אליהם כפועלים בשליחותו. באותן שנים לא היו בארץ בתי חב"ד, והשלוחים והשלוחות היו המורים והמורות שחינוכו ב'רשת'. עתה הודיעו לר' זושא כי הוא חוזר לארץ הקודש על מנת לשמש מורה ב'רשת'.

ביום ראשון, שלמחרתו נסע ר' זושא ארצה, פנה אליו הרב דוד רסקין, מנהל 'צעירי אגודת חב"ד העולמית', ואמר שמאחר שהוא נוסע לארץ ישראל בשליחות הרבי, 'צעירי חב"ד' מארגן עבורו מסיבת 'צאתכם לשלום' בשעה 9:30 בערב.

"צאתכם לשלום" בהשתתפות הרבי

"בשעה היעודה הגעתי", סיפר ר' זושא, "על השולחן לא היה כמעט דבר והנוכחים היו ארבעה או חמישה בחורים. הרב מענטליק חזר על השיחה של הרבי על הפסוק 'כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך' - שכאשר בחור יוצא מהישיבה ופונה לעולם המעשה עליו לעשות מעקה שישמור